

ГЛОБАЛЬНИЙ ДОГОВІР ООН

Українська асоціація досконалості та якості

СОЦІАЛЬНИЙ ЗВІТ ПРО ДІЯЛЬНІСТЬ

Громадської спілки «Українська асоціація досконалості та якості»
протягом 2016–2017 рр.

Київ, 2018

1. Резюме профільної діяльності

ГС «Українська асоціація досконалості та якості»

У 1989 р. фахівцями з якості та системного менеджменту, тобто фізичними особами, була заснована Всеукраїнська громадська організація «Українська асоціація якості» (УАЯ), яка за час свого існування набула широкого міжнародного визнання. 1.01.2016 р. згідно новому Закону України «Про громадські об'єднання», частина ВГО УАЯ, яка складалась з юридичних осіб, була вимушена відокремитись та перетворитись на Громадську спілку «Українська асоціація досконалості та якості» (УАДЯ) та стати правонаступником ВГО УАЯ в частині юридичних осіб.

Загальні відомості

УАЯ/УАДЯ створена згідно з планом Союзу науково-інженерних товариств України, як перше в СРСР національне неурядове об'єднання в сфері якості і досконалості, яке поклало початок громадському руху за якість і ділову досконалість в Україні й СНД і стало його лідером. УАЯ/УАДЯ є авторитетною національною організацією, що об'єднує кращі підприємства України і гідно представляє країну у найвпливовіших міжнародних професійних організаціях, дає підприємствам можливість отримувати комплекс високопрофесійних послуг з підвищення досконалості, конкурентоспроможності та сталого розвитку, оперативно знайомитись з найпрогресивнішим вітчизняним і світовим досвідом з управління якістю продукції, товарів і послуг та сучасними підходами до удосконалення організацій, підприємств і установ.

Основні галузі спеціалізації УАЯ/УАДЯ: загальні питання якості; питання ділової культури й ділової досконалості підприємств, організацій і установ, а також забезпечення на їх основі конкурентоспроможності та сталого розвитку організацій і економіки; питання соціально-орієнтованого системного менеджменту; питання розвитку громадського руху за ділову досконалість і якість.

Мета та завдання УАЯ/УАДЯ: формування громадської думки та політики у сфері якості. Основна діяльність УАЯ зосереджена на формуванні в Україні нової філософії якості та ділової культури, узагальненні й розповсюдженні кращої вітчизняної та світової практики сучасного ведення бізнесу, сприянні українським підприємствам у підвищенні ділової досконалості й конкурентоспроможності та забезпеченні сталого розвитку, виведенні їх на міжнародні ринки, сприянні успішному функціонуванню України у СОТ та інтеграції до ЄС.

Міжнародний статус УАЯ/УАДЯ: Національна партнерська організація EFQM; Базова організація Міжнародної гільдії професіоналів якості; Базова організація Клубу лідерів якості країн Центральної і Східної Європи; Базова організація Глобального проекту «Молодіжний творчий рух «Естафета якості» та Міжнародної олімпіади з менеджменту серед молоді; Національна організація EOQ (з 1996 по 2015 рр.).

Статус УАЯ/УАДЯ в Україні

Відповідно до Резолюції 5-го Всеукраїнського з'їзду якості, для подальшого розвитку суспільного руху за якість в Україні та його інтеграції у загальноєвропейський рух за якість на базі УАЯ/УАДЯ створено Координаційну раду громадських організацій і об'єднань України, до якої увійшли представники Українського союзу промисловців і підприємців, Федерації роботодавців України, Федерації професійних спілок України, Торговельно-промислової палати України та інших впливових громадських об'єднань України. На УАЯ/УАДЯ покладено функції секретаріату Всеукраїнського з'їзду якості. Також УАЯ/УАДЯ визначено головною професійною організацією з питань якості Українського союзу промисловців і підприємців тощо.

УАЯ/УАДЯ є ініціатором та розробником принципів загальнонаціональних документів з питань якості й досконалості. Зокрема, фахівцями УАЯ/УАДЯ розроблені: Цілі та принципи Національної політики України в галузі якості (1992 р.); Рекомендації з розробки регіональної програми створення механізмів та умов поліпшення якості продукції та підвищення конкурентоспроможності підприємств (1998 р.); Проект концепції Національної системи підтвердження відповідності продукції (послуг) нормативним вимогам (1998 р.); Проект концепції Національної політики України у сфері якості (2001 р.); Кодекс Честі добropорядного виробника України (2002 р.); Комплексна система оцінювання та визнання рівнів досконалості підприємств і організацій України (2003 р.); Методичні рекомендації щодо впровадження системи управління якістю відповідно до стандарту ISO 9000 в органах виконавчої влади (2006 р.) тощо.

Основні проекти УАЯ/УАДЯ: Міжнародний форум “Дні якості в Києві”, з 1992 р., щорічно; Європейський тиждень якості в Україні, з 1993 р., щорічно; Всеукраїнський з’їзд якості, з 1999 р., раз на два роки; Міжнародний проект “Сузір’я якості”, з 1999 р., щорічно; Український національний конкурс якості, з 1996 р., щорічно; Міжнародний турнір з якості країн Центральної і Східної Європи, з 2005 р., щорічно; Діловий марафон “Сходження до вершин європейської досконалості”, з 2006 р., постійно; Міжнародна олімпіада з менеджменту для молоді, з 2014 р., щорічно; Клуб лідерів якості України, з 1998 р., постійно; Клуб лідерів якості країн Центральної та Східної Європи, з 2007 р., постійно; Міжнародна гільдія професіоналів з якості, з 2000 р., постійно; Українська хартія “За ділову досконалисть і якість”, з 1999 р., постійно тощо.

УАЯ/УАДЯ співпрацює з багатьма міжнародними і національними організаціями з якості, а також з урядовими і громадськими організаціями України. Вона є співзасновником міжнародних і вітчизняних громадських об’єднань, бере участь у загальному громадському русі в Україні, сприяє поглибленню діалогу між громадськістю і владою.

Основні структури УАЯ/УАДЯ: Серед громадських структур УАЯ/УАДЯ найбільшого звучання досягнув Клуб лідерів якості України, який з 1998 року об’єднує найкращі підприємства України – переможців і призерів Українського національного конкурсу якості. В 2007 році був заснований Клуб лідерів якості країн Центральної і Східної Європи, як добровільне елітне об’єднання кращих підприємств і організацій регіону, що мають статус переможців, лауреатів або фіналістів Нагороди якості країн ЦСЄ. На сьогодні Клуб об’єднує 25 кращих підприємств з шести країн: Угорщини, Казахстану, Литви, Республіки Білорусь, Росії, України.

З метою практичної реалізації політики УАЯ/УАДЯ створені спеціалізовані компетентні центри, які безпосередньо виконують на високому професійному рівні навчання, консалтинг та сертифікацію у сфері системного менеджменту, зокрема в частині менеджменту якості, енергоефективності, соціальної відповідальності, екологічного менеджменту тощо.

Почесні відзнаки УАЯ/УАДЯ. За вагомий внесок у громадський рух за якість і досконалисть, підвищення конкурентоспроможності продукції вітчизняних підприємств, формування позитивного міжнародного іміджу України у сфері якості УАЯ/УАДЯ нагороджена Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, а президент УАЯ/УАДЯ – Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, Почесною грамотою Верховної Ради України та Орденом «За заслуги» III ступеня.

УАЯ/УАДЯ має також численні нагороди, почесні грамоти, дипломи і подяки від міжнародних та вітчизняних організацій. Її діяльність високо оцінена з боку Європейської організації якості (ЕОQ), EFQM, Європейської економічної комісії ООН тощо.

2. Основні заходи ГС «Українська асоціація досконалості та якості» в період 2016–2017 рр.

Протягом останніх двох років ГС «УАДЯ» спільно з ВГО «УАЯ» та із залученням зацікавлених державних і громадських організацій реалізувала наступні основні соціально орієнтовані проекти:

16-й і 17-й Міжнародні проекти «Сузір'я якості» (27.06 – 02.07.2016 р. та 26.06 – 01.07.2017 р.). Заходи проведені в м. Одеса. За традицією участь у Сузір'ї взяли керівники і фахівці з України, Білорусі, Казахстану, Литви, Росії, Франції, Ізраїлю та інших країн. Учасники поділились своїми проблемами і досвідом та ознайомились з найсучаснішим досвідом досконалого соціально орієнтованого ведення бізнесу в розвинених європейських країнах.

25-й і 26-й Міжнародні форуми «Дні якості в Києві» (08 -10.11.2016р. та 08 - 10.11.2017р.). За традицією ці заходи проведені на базі Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана в межах Європейського тижня якості в Україні. Вони присвячені Всесвітньому дню якості, що відзначається в світі під егідою ООН та має гасло «Якість – в ім'я кращого життя». Учасники були ознайомлені з основними напрямками сталого (збалансованого) розвитку в Україні та світі; соціально-економічними аспектами та стратегіями ефективного менеджменту, екологічними аспектами виробництва та їх впливом на розвиток, оцінкою екологічних ризиків, практикою впровадження природоохоронних технологій тощо. Після обговорення доповідей були прийняті відповідні Рішення.

III і IV Всеукраїнські та Міжнародні олімпіади з менеджменту для молоді (2016 та 2017 рр.).

В межах 25-го і 26-го Форумів за підтримки Національного університету біоресурсів і природокористування України були проведені **Гран-Прі III і IV Міжнародних Олімпіад з менеджменту серед молоді**. Переможці і призери Гран-Прі одержали дипломи Міжнародної гільдії професіоналів якості.

20-й Український національний конкурс якості (на засадах моделі досконалості EFQM).

11-й Міжнародний турнір з якості країн Центральної і Східної Європи (на засадах моделі досконалості EFQM).

10-й Всеукраїнський з'їзд якості (26 травня 2017р.). Цей захід набув особливого значення для перетворення України у розвинену європейську державу. На з'їзді представники влади, громадськості, бізнесу і науки всебічно обговорили досягнення і проблеми у сфері якості і ділової досконалості та виробили загальнонаціональні підходи щодо суттєвого поліпшення якості продукції і послуг, підвищення досконалості, конкурентоспроможності і соціальної спрямованості українських організацій, забезпечення сталого розвитку і покращення життя громадян України. Резолюція 10-го З'їзду, яка створила засади для загальнонаціональної програми перетворення України у розвинену європейську країну, доведена до Президента, Голови Верховної ради та Прем'єр-міністра України, а також розповсюджена серед широких кіл науково-технічної громадськості. Резолюція 10-го з'їзду підтримана Кабінетом Міністрів та Верховною Радою України. Вона стала основним програмним документом, яким керується УАЯ/УАДЯ у своїй подальшій роботі. Витяг із Резолюції 10-го Всеукраїнського з'їзду якості додається.

Протягом 2016 2017 рр. ГС «УАДЯ» здійснила також ряд інших заходів, зокрема:

- провела громадську експертизу діяльності Нацдержслужби з висновками та пропозиціями щодо покращення її роботи;

- спільно з УСПП, Антикризовою радою підготувала та провела «круглий стіл» на тему: «Якість державного управління та її вплив на соціально-економічний стан України» (07.06.2016 р.). Прийнято та розповсюджено відповідне Рішення;
- спільно з УСПП та іншими організаціями підготувала та провела Науково-практичну конференцію на тему «Україна торує шлях до ЄС: як досягти конкурентоспроможності підприємств і економіки» (09.11.2016 р.). Прийнято та розповсюджено Рішення;
- спільно з Київською торгово-промисловою палатою та іншими організаціями підготувала та провела круглий стіл на тему: «Як забезпечити конкурентоспроможність українських підприємств в умовах глобального насиченого ринку та нових викликів»;
- підготувала та провела ряд заходів з просування ідей якості і досконалості в регіонах України (Київському, Дніпропетровському, Херсонському, Миколаївському, Житомирському тощо);
- підготувала та опублікувала у ЗМІ ряд аналітичних статей з питань якості, досконалості та сталого розвитку (приклад статті наведено у додатку 1);
- підготувала та здійснила цілий ряд публічних виступів на різних науково-технічних заходах в Україні і за кордоном.

Протягом 2016-2017 рр. ГС «УАДЯ» продовжувала представляти Україну у міжнародних організаціях, зокрема у Європейському фонді менеджменту якості (EFQM), співпрацювати з іншими міжнародними і національними організаціями з якості і досконалості.

З метою практичної реалізації своєї політики, ГС «УАДЯ» сприяла розвитку та удосконаленню створеної раніше мережі компетентних спеціалізованих центрів, які надавали підприємствам і організаціям України та інших країн СНД високопрофесійну практичну комплексну допомогу з різних аспектів якості, досконалості, соціальної спрямованості, конкурентоспроможності та сталого розвитку. Зокрема, за період 2016-2017 рр. спеціалізованими компетентними центрами ГС «УАДЯ» виконано наступну основну роботу: проведено навчання з питань якості, системного менеджменту та досконалості 730-ти керівників і фахівців підприємств (організацій, установ); надано науково-методичну допомогу з удосконалення систем менеджменту (якості, навколишнього середовища, профбезпеки тощо) 20-ти підприємствам і організаціям; видано сертифікатів, що підтверджують кваліфікацію 485-ти фахівцям, а також сертифікатів, якими підтверджено відповідність систем менеджменту міжнародним і національним стандартам 319-ти компаніям.

Протягом останніх двох років ГС «УАДЯ» продовжувала працювати в консультативно-дорадчих органах при ОВВ: Раді підприємців при Кабінеті Міністрів України; Громадській раді при Мінекономрозвитку України та ряді інших ГР; Антикризовій раді громадських організацій України тощо.

ГС «УАДЯ» продовжувала роботу в Раді з акредитації Національного агентства з акредитації України, Правлінні УСПП, Координаційній раді громадських організацій України з питань якості, досконалості, соціальної спрямованості і конкурентоспроможності, Раді Української хартії «За ділову досконалість і якість», Союзі споживачів України тощо. Вона також виконувала роботу в межах Української мережі Глобального договору ООН з корпоративної соціальної відповідальності.

3. Стратегічні напрями розвитку ГС «Українська асоціація досконалості та якості» на 2018-2019 рр.

Діяльність ГС «УАДЯ» у наступні два роки доцільно сконцентровати переважно на впровадженні Резолюції 10-го Всеукраїнського з'їзду якості (Київ, 26.05.2017), яка передбачає зміну в Україні ділової культури та наближення її до тієї, що притаманна розвиненим європейським країнам.

Згідно Резолюції 10-го з'їзду діяльність ГС «УАДЯ» має бути спрямована на зміну в Україні ряду парадигм, зокрема: «Від надмірного регулювання до сприяння» та «Від обов'язковості до ініціативності». Важливим напрямком роботи має стати сприяння введенню в Україні формули «Чим досконаліша організація, тим комфортніше їй в державі». Необхідно домогтися заміни ще широко розповсюдженої в Україні філософії дефіцитного ринку на філософію насиченої економіки.

Традиційно продовжуючи працювати на користь промислових підприємств і організацій, у 2018-2019 рр. ГС «УАДЯ» основну увагу має приділити роботі з органами державної влади, зважаючи на їх вирішальний вплив на майбутнє України та низьку якість державного управління в даний час, а також з навчальними закладами, особливо з тими, що готують фахівців у сфері менеджменту.

Щодо органів виконавчої влади, то тут основні зусилля мають бути спрямовані на забезпечення підвищення ефективності їх роботи шляхом безперервного удосконалення на засадах застосування сучасних систем менеджменту.

Особливу увагу тут потрібно приділити роботі Нацдержслужби, яка крім удосконалення своєї власної системи менеджменту, має приділити суттєву увагу удосконаленню всіх центральних і місцевих органів виконавчої влади України, а також органів місцевого самоврядування країни. З цією метою доцільно налагодити співпрацю з Громадською радою при Нацдержслужбі.

Необхідно намагатися досягти усвідомлення керівниками органів виконавчої влади, що важливим методом їх позитивного впливу на життя в Україні та забезпечення сталого розвитку нашої країни є відображення у відповідних політиках, які вони формують і приймають, питань, пов'язаних з удосконаленням організацій, що знаходяться у сфері їх управління. Зокрема шляхом застосування систем менеджменту, які відповідають сучасним європейським підходам та кращим практикам.

Другим надзвичайно важливим органом виконавчої влади є Мінекономрозвитку, яке має забезпечити розвиток вітчизняної економіки з урахуванням необхідності суттєвого підвищення її конкурентоспроможності в умовах глобального насиченого ринку та четвертої промислової революції. Тому ГС «УАДЯ» доцільно здійснювати заходи, спрямовані на удосконалення цього ОБВ та посилення його діяльності у напрямку мотивування і створення задовільних умов для безперервного удосконалення суб'єктів української економіки та підвищення їх конкурентоспроможності. З цією метою потрібно посилити взаємодію з Громадською радою при Мінекономрозвитку.

Безумовно, що для досягнення більш високих результатів у роботі з ОБВ необхідно посилити роботу з Урядом і Верховною Радою України. Надзвичайно важливо домогтися проведення слухань у ВРУ з питань поліпшення соціально-економічного стану України шляхом розвитку національного руху за досконалість і якість, що є передумовою для досягнення сталого розвитку нашої держави та поліпшення життя її громадян.

Надзвичайно важливим напрямком роботи ГС «УАДЯ» має стати сприяння виправленню принципових помилок в системі вищої освіти щодо підготовки фахівців за спеціальністю «менеджмент», яке склалось через хибну Концепцію державної політики у сфері управління якістю продукції, процесів і послуг, затверджену Кабінетом

Міністрів України ще у 2002 р. І тут важливо посилити взаємодію з МОН, Національною академією педагогічних наук, Інститутом модернізації змісту освіти (ІМЗО) і безпосередньо з закладами вищої освіти та їх кафедрами, які спеціалізуються на проблемах менеджменту. Доцільно розглянути питання щодо створення при ГС «УАДЯ» Ради з питань системного менеджменту, до якої запросити керівників кафедр з менеджменту українських ВНЗ.

Особливого значення має набути 11-й Всеукраїнський з'їзд якості (26.05.2017). На цьому з'їзді мають бути підведені підсумки щодо реалізації Резолюції 10-го з'їзду та напрацьовані шляхи подальшого розвитку України на наступні два роки.

Одночасно має бути продовжена робота, яку ГС «УАДЯ» виконує щорічно традиційно: черговий Міжнародний форум «Дні якості в Києві», комплексний Міжнародний проект «Сузір'я якості», Український національний конкурс якості, Міжнародний турнір з якості, Українська та Міжнародна Олімпіади з менеджменту серед молоді, семінари, круглі столи та публічні дискусії з різних проблем якості, системного менеджменту, ділової досконалості, конкурентоспроможності, соціальної відповідальності та сталого розвитку. Але під час цих науково-технічних заходів також потрібно посилити увагу до проблем державного управління та фахової підготовки керівників і спеціалістів щодо сучасних досягнень у сфері системного менеджменту.

В частині подальшої взаємодії з національними та міжнародними організаціями у сфері якості, досконалості і сталого розвитку, особливу увагу доцільно приділити співпраці з EFQM. Це пояснюється тим, що модель досконалості EFQM є найсучаснішим інструментом удосконалення підприємств (організацій, установ), спрямованим на забезпечення їх конкурентоспроможності і сталого розвитку.

В свою чергу, для вдосконалення організацій публічного сектору, перш за все органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, доцільно зосередитись на моделі САФ, яка створена на базі моделі досконалості EFQM, але налаштована саме на публічний сектор та широко використовується в ЄС з метою підвищення ефективності реформ в державній службі. Не має залишитись поза увагою і стандарт ISO 37000, який стосується антикорупційного менеджменту.

Безпосередньо в Україні співпрацю потрібно посилювати з Антикризовою радою громадських організацій України, УСПП, ТППУ, ФПУ та іншими впливовими всеукраїнськими організаціям, зокрема з об'єднаннями підприємців України.

Для поширення ідей якості, досконалості, соціальної відповідальності та сталого розвитку потрібно продовжити розширення співпраці з засобами масової інформації, ширше використовувати соціальні мережі в інтернеті.

Разом з тим, потрібно продовжити роботу, спрямовану на розвиток та подальше удосконалення спеціалізованих компетентних центрів, які діють в системі ГС «УАДЯ».

Підсумки доцільно підвести під час відзначення 30-ї річниці від заснування УАЯ/УАДЯ, яке планується провести під час Міжнародного форуму «Дні якості в Києві – 2019» (Київ, листопад 2019 р.).

«Дзеркало тижня. Україна»

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПРИ НЕДОСКОНАЛОСТІ ОРГАНІЗАЦІЙ І УПРАВЛІННЯ. ЧИ МОЖЛИВО?

Україна не залишилася осторонь глобальних процесів.

В останні десятиліття світову громадськість укрив турбують глобальні системні проблеми, що охопили нашу планету. Реакцією на них стали ініціативи міжнародних організацій, насамперед ООН.

Особливе місце тут займає визначення ООН 17 цілей сталого розвитку (ЦСР), що передбачають збалансоване розв'язання економічних, соціальних і екологічних проблем в інтересах не тільки нинішнього, а й майбутніх поколінь. Своєю чергою, 17 цілей доповнено 10 принципами соціальної відповідальності (ПСВ), що містяться в Глобальному договорі ООН.

Зазначені цілі й принципи — це золота парочка, де цілі сталого розвитку ООН визначають, у якому напрямку суспільству слід рухатися й чого слід досягати, а принципи ООН у частині соціальної відповідальності — якими мають бути організації та як вони повинні діяти у відносинах із зацікавленими сторонами, щоб забезпечувати сталий розвиток. По суті, це визначальні складові ділової культури сучасного розвиненого суспільства. Для досягнення як ЦСР, так і ПСВ потрібні спільні зусилля урядів, приватного сектору й громадянського суспільства. При цьому основне навантаження мають узяти на себе колективи організацій (підприємств, установ), незалежно від їхньої форми власності.

Україна, до своєї честі, не залишилася осторонь цих глобальних процесів. Наприкінці 2017 р. Мінекономрозвитку представило Національну доповідь "Цілі сталого розвитку: Україна", в якій визначено 17 цілей у нашій країні до 2030 р.: подолання бідності й голоду, розвиток сільського господарства, міцне здоров'я та благополуччя, якісна освіта, тендерна рівність, чиста вода і належні санітарні умови, доступна й чиста енергія, гідна праця й економічне зростання, промисловість, інновації й інфраструктура, скорочення нерівності, сталий розвиток міст і громад, відповідальне споживання й виробництво, пом'якшення наслідків зміни клімату, збереження морських ресурсів, захист і поновлення екосистем суші, мир, справедливість і сильні інститути, партнерство заради сталого розвитку. Для досягнення ЦСР намічено виконати 86 завдань.

Як повідомив перший віце-прем'єр-міністр Степан Кубів, доповідь є основою для майбутнього планування розвитку. За його словами, у доповіді представлено погоджене бачення уряду, президента й парламенту напрямів розвитку України. Визначено, що базовими принципами діяльності держави із забезпечення економічного зростання мають стати, зокрема: "орієнтація на використання насамперед власних ресурсів, мінімізація зовнішніх запозичень і використання їх винятково з метою розвитку, а не для підтримки поточного існування, всебічне сприяння розвитку підприємницької діяльності".

Та як цього досягти? І що слід зробити на рівні уряду, ділових кіл, громадськості? До потреби осмислити це підштовхує також багаторічний досвід застосування в Україні Глобального договору ООН, що свідчить про переважно PR-підхід замість конструктивного залучення до руху за ділову досконалість і соціальну відповідальність вітчизняних підприємств.

"Біла пляма" і "чорна діра" в українській економіці

Чверть століття тому Україна стрибнула зі світу дефіцитної економіки у світ економіки насиченої так швидко, що українське суспільство не встигло розглянути й адекватно оцінити нове для себе середовище проживання. Занадто довго воно було зациклене на реаліях соціалістичної системи. Особливо це стосувалося людей, які зайняли керівні посади й мали володіти знаннями, яких до цього в Україні не було. І навіть якщо хтось із них пройшов навчання за кордоном, це ще не означало, що він осмислив, як перетворити Україну, що перебуває в полоні філософії дефіцитного ринку, на процвітаючу країну з європейським рівнем життя. І такі керівники не змогли адекватно оцінити, що Україна одержала в спадщину від СРСР і як це треба змінювати. А отже, виникла плутанина, і керівники, експериментуючи, в багатьох випадках приймали рішення "навпомацки".

Ситуація погіршилася тотальним перерозподілом майна, інших ресурсів і потоків, що раніше належали державі. З'явилася можливість швидко збагатитися, що дало поштовх для розвитку корупції. Для багатьох це виявилось набагато привабливішим, ніж копівка праця заради процвітання України. А після знайомства зі смаком швидкого збагачення вже складно було повернутися до відповідальної праці. Поширенню філософії збагачення, байдужості й недбалості сприяла відсутність відповідальності й неминучого адекватного покарання. Тому згодом таке ставлення і поведінка значно поширилися, стали модними й масовими. Безпрецедентний дерибан у масштабах країни, що розпочався 25 років тому, триває й нині, не залишаючи часу та ресурсів для того, щоб оглянутися й системно осмислити зміни, що відбулися. І українське суспільство досі продовжує залишатися в полоні філософії дефіцитного ринку. Практично не змінилося його ставлення і до ведення бізнесу.

Комбінація трьох чинників — невміння, небажання й безвідповідальності — призвела до розвитку байдужості щодо соціально-економічного стану в Україні та недбалого ставлення до виконання службових обов'язків, що вкрай негативно позначилося на прийнятті рішень, важливих для розвитку країни. А в результаті переважна більшість українських підприємств за рівнем досконалості та конкурентоспроможності нині суттєво поступається підприємствам розвинених країн.

Відомо, що стан економіки держави в найбільшому ступені залежить від якості організацій, тобто їхньої ділової досконалості. На жаль, українські організації у своїй більшості вирізняються низькою продуктивністю праці, низькою якістю та високою собівартістю продукції. Так, згідно з експертними оцінками, українські підприємства у своїй масі за рівнем ділової досконалості (за 1000-бальною шкалою, прийнятою у світі) нині в кілька разів відстають від європейських компаній. Це стало основною причиною того, що відносно лідерів світового бізнесу вони мають продуктивність нижчу до десяти разів, дефектність вищу до тисячі разів і в кілька разів вищу собівартість. Великою мірою саме цим визначається й критично низький рівень ВВП на душу населення, в Україні відносно країн ЄС він нижчий до 30 разів. І якщо найближчим часом не буде суттєвих змін, то наслідки очікуються доволі сумні. На українському ринку вже є значна кількість інофірм (безпосередньо або своєю продукцією), а завтра вони зможуть окупувати його тотально. Звідси висновок: для перетворення незалежної України на процвітаючу країну потрібно, щоб вітчизняні підприємства стали такими ж досконалими, як і європейські.

Та повернімося до питання про сталий розвиток. Що стосується ЦСР, озвучених ООН, то це лише маяки для кожної окремої країни. Україна конкретизувала їх відносно своїх особливостей і по кожній зі своїх 17 ЦСР визначила завдання, виконання яких має забезпечити їх досягнення. Ці завдання також є тільки зовнішніми установками для тих, на кого їх орієнтовано. Але хтось мусить їх безпосередньо виконувати, щоб вони не залишилися тільки на папері. Урешті-решт усі ці установки слід довести до

безпосередніх виконавців — конкретних організацій (підприємств, установ), від яких і залежатиме кінцевий результат. Щоб досягнути відчутних реальних результатів у масштабах країни, треба залучити до руху за сталий розвиток якнайбільше вітчизняних підприємств. І потрібно сприяти їм в удосконаленні на основі сучасних європейських підходів і найліпших практик, створити умови для імплементації ЦСР і ПСВ в їхні системи менеджменту, щоб вони могли орієнтуватися на ці цілі у своїй повсякденній діяльності.

І тут украй важливі розуміння та підтримка з боку вищого керівництва країни. Багато чого залежить від того, які рішення приймаються на державному рівні. Для осмислення того, що відбувається, проаналізуємо чинні стратегічні документи, які визначають розвиток України.

Передусім це програма "Стратегія реформ-2020". Однією із суттєвих вад реформ, передбачених програмою, є відсутність у них положень, що передбачають сприяння органам виконавчої влади та підприємствам у системному вдосконаленні їхньої діяльності, оволодінні діловою культурою насиченого ринку. А без цього ефективність реформ викликає сумніви. Наявність таких положень сприяла б і об'єднанню розрізнених реформ у цілісну комплексну програму. Аналіз низки політик галузей і регіонів, а також стратегій їхнього розвитку, наприклад, Експортної стратегії України, Стратегії розвитку МСП в Україні тощо, показав, що в цих основних документах також немає навіть натяку на проблему низького рівня ділової досконалості й конкурентоспроможності вітчизняних підприємств і необхідність її вирішення.

Останнім часом активізувалася робота депутатів і роботодавців щодо підтримки вітчизняних виробників. Однак цю підтримку вони бачать переважно як преференції при державних закупівлях, не зачіпаючи при цьому проблем удосконалення самих підприємств.

То як усе ж таки реально довести реалізацію ЦСР і ПСВ від скупих декларацій ззовні до рівня системних технологій усередині підприємств? Як імплементувати ці цілі та принципи в повсякденну діяльність українських підприємств і підвищити їхню ділову культуру? Для відповіді на ці запитання важливо зрозуміти, що роблять щодо цього в розвинених європейських країнах.

Питання ділової культури, досконалості й системного менеджменту

Узагальнену найкращу практику ведення справ, інакше кажучи, ділову культуру, накопичену у світі в умовах насиченого ринку, відображено в сконцентрованому вигляді в концепціях ділової досконалості, якими керуються сотні тисяч компаній усіх континентів. В інтерпретації EFQM (моделі досконалості Європейського фонду управління якістю) концепції досконалості у версії 2014 р. — це лідерство, засноване на баченні, натхненні й чесності, досягнення успіху завдяки талантам людей, додавання цінності для споживачів, побудова стійкого майбутнього, розвиток організаційних здібностей, використання творчості й інновацій, адаптивне управління, постійне досягнення видатних результатів.

Для практичного використання концепцій застосовують моделі досконалості (моделі ідеальних організацій). Найпоширеніші серед них: японська імені Демінга, американська імені Болдріджа і європейська (модель досконалості EFQM). Модель EFQM всебічно описує будь-яку організацію через дев'ять критеріїв: лідерство; стратегія; персонал; партнерство й ресурси; процеси, продукти і послуги; результати, які стосуються споживачів, персоналу та суспільству; ключові результати. Ці критерії представлено у вигляді 32 підкритеріїв. За своєю суттю вони є критеріями ділової культури організацій у сучасній Європі та схожі з принципами соціальної відповідальності, визначеними ООН.

Порівняння конкретної організації з моделлю дає змогу визначити її сильні сторони й місця для вдосконалювання по кожному з 32 підкритеріїв. Одержання й аналіз інформації про найкращу світову практику дає змогу розробити конкретну цілеспрямовану інноваційну програму вдосконалення на певний період часу. Після виконання заходів програми організацію знову оцінюють, тобто порівнюють із моделлю. І знову: місця для вдосконалення — знання — програма... Виток за витком по спіралі, дедалі вище й вище. Як впливає з моделі EFQM, досконалі організації є соціально відповідальними відносно трудящих, споживачів і суспільства. Виявляючи турботу про соціум, дбайливо взаємодіючи з навколишнім природним середовищем і досягаючи високих економічних результатів, вони роблять внесок у сталий розвиток суспільства.

Важливо усвідомити, що в умовах глобального насиченого ринку вже практично немає конкуренції товарів, робіт або послуг. Будь-яку продукцію можуть досить швидко відтворити конкуренти. Головним чинником стійкої конкурентоспроможності стала система менеджменту організації — її мозок. У зв'язку з цим кілька слів про системи менеджменту найкращих компаній Європи і світу. Вони, звичайно, цілісні та включають усю сукупність цінностей, представлених відповідними цілями: якість, безпека, екологічність, іноваційність тощо. Ці системи мають яскраво виражену соціальну спрямованість і передбачають безперервне вдосконалення всіх своїх елементів.

Паралельно протягом уже понад двох десятиліть у світі розвиваються процеси вдосконалювання цільових систем менеджменту на основі міжнародних стандартів. Однак за всієї важливості цих стандартів для підприємств самі по собі вони можуть забезпечити лише перші кроки до тотальної конкурентоспроможності, яка базується на концепціях досконалості.

Важливо також зрозуміти, що ЦСР і ПСВ належать до ділової культури підприємств, а тому питання їх імплементації можуть бути розглянуті в контексті концепцій і моделі досконалості EFQM, які цю саму культуру відображають. Використання моделі EFQM для вдосконалення системи менеджменту, разом із забезпеченням її цілісності, дає змогу імплементувати у цю систему ЦСР і ПСВ і збільшити внесок у забезпечення сталого розвитку підприємства й економіки держави загалом. При цьому слід пам'ятати, що часу на розкачування немає, бо Україна практично вже вичерпала, як шагреневу шкіру, свій ліміт часу на зміни та перетворення на процвітаючу європейську державу.



КАЛИТА Петро Якович

Відомий громадський діяч, вчений і системний аналітик у сфері ділової досконалості і якості. Має міжнародне визнання. У 1999 році Всесвітня рада якості (WQC) присудила йому нагороду «Людина якості року» на планеті (за видатне керівництво, видатні досягнення у баченні, передбаченні і рішучості).

Засновник та лідер руху за ділову досконалість і якість в Україні. Президент Української асоціації досконалості та якості (УАДЯ). Почесний президент Української асоціації якості (УАЯ). Президент Клубу лідерів якості України. Голова Ради Української хартії «За ділову досконалість і якість» і Координаційної ради громадських об'єднань України з питань якості, досконалості, соціальної спрямованості та сталого розвитку. Член Ради підприємців при Кабінеті Міністрів України. Голова Комітету з питань якості, досконалості, конкурентоспроможності та сталого розвитку Громадської ради при Мінекономрозвитку України. Голова Комісії з якості, системного менеджменту і досконалості Громадської ради при Нацдержслужбі. Віце-президент УСПП.

Президент Клубу лідерів якості країн Центральної і Східної Європи. Почесний президент Міжнародної гільдії професіоналів якості.

У різні роки був: заступником голови Національної ради з питань якості при Президентові України; радником Прем'єр-міністра України; головою Ради з акредитації Національного агентства з акредитації України; членом Генеральної асамблеї Європейської організації якості (EOQ); віце-президентом WQC; експертом Європейської економічної комісії ООН; президентом УАЯ (1989-2017).

Має 50-річний досвід роботи у сфері ділової досконалості і якості, з них 27 років науковим співробітником Інституту кібернетики НАН України. Автор наукових засад створення системних технологічних комплексів управління якістю продукції і виробництвом. Лауреат міжнародних конкурсів концепцій системного управління якістю. Автор 3D-Моделі системи менеджменту успішної організації. Представляв Україну в ISO/TK-176, безпосередньо брав участь у розробці стандартів ISO серії 9000. Один з керівників розробки Законів України з оцінки відповідності та з акредитації органів оцінки відповідності. Науковий керівник ряду національних та міжнародних науково-технічних проектів у сфері якості, ділової досконалості та сталого розвитку.

Опублікував близько 500 друкованих робіт. Обраний академіком Української академії наук і Російської академії проблем якості, віце-президентом Міжнародної академії стандартизації. Має нагороди Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, Президії НАН України. Нагороджений Знаком «За заслуги в стандартизації» (Держстандарт СРСР), Почесним дипломом EOQ, медаллю імені І.А.Ільїна «За видатні досягнення в галузі якості» (Росія) та ін.

Член Національної Спілки журналістів України і Міжрегіонального Союзу письменників України. Автор ряду збірок ділової лірики, виданих в Україні, Казахстані, Литві та Росії. Лідер проекту Всесвітнього альянсу якості (WAQ) «Емоційні інструменти просування якості». Ініціатор і лідер Глобального проекту «Молодіжний творчий рух «Естафета якості». Голова Міжнародного оргкомітету Олімпіади з менеджменту серед молоді.

Координати для зв'язку: моб. тел.: 050 358 8068; e-mail: p.kalyta70@gmail.com